

Sygn. akt III AUa 325/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Mazur
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba (spr.) SSA Michał Bober
Protokolant:	sekr.sądowy Lidia Pedynkowska

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2013 r. w Gdańsku

sprawy M. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 26 listopada 2012 r.,
sygn. akt VII U 1607/12

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 325/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił wnioskodawcy M. Z. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to jest w wobec nie rozwiązania stosunku pracy i nie udowodnienia 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca wniósł o zmianę decyzji i przyznanie prawa do emerytury, wskazując, iż okresie od 10.10.1969r. do 25.04.1973r., 22.04.1975r. do 31.05.1978r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach, będąc zatrudnionym jako monter kadłubów okrętowych w Stoczni (...), a w okresie od 02.06.1978r. do 31.03.1991r. był zatrudniony jako spawacz w Spółdzielni Kółek Rolniczych w T..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał argumentację prezentowaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Decyzją z dnia 22 lutego 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. ponownie odmówił wnioskodawcy M. Z. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach, z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wobec nie rozwiązania stosunku pracy i nie udowodnienia 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca złożył odwołanie od powyższej decyzji .

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał argumentację prezentowaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Decyzją z dnia 23 marca 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. ponownie odmówił wnioskodawcy M. Z. prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach, z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa przewidzianych przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. w wobec nie udowodnienia 15 letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji wnioskodawca wniósł o zmianę decyzji i przyznanie prawa do emerytury, podtrzymał także wnioski dowodowe wskazane w odwołaniu od decyzji z dnia 18 stycznia 2012r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy podtrzymał argumentację prezentowaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Zarządzeniem z dnia 29 sierpnia 2012r. Sąd Okręgowy na mocy art. 219 k.p.c. połączył sprawę o sygn. VII U 1742/12 ze sprawą o sygn. akt VII U 1607/12 i dalej prowadził pod tą sygnaturą.

Zarządzeniem z dnia 29 sierpnia 2012r. Sąd Okręgowy na mocy art. 219 k.p.c. połączył sprawę o sygn. VII U 1751/12 ze sprawą o sygn. akt VII U 1607/12 i dalej prowadził pod tą sygnaturą.

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych:

I. oddalił odwołanie od decyzji z dnia 18 stycznia 2012r.,

II. zmienił zaskarżone decyzje z dnia 22 lutego 2012r. i z dnia 23 marca 2012r. i przyznał ubezpieczonemu M. Z. prawo do emerytury od dnia 1 marca 2012r.

III. ustalił, że organ emerytalny nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach:

Ubezpieczony M. Z., urodzony dnia (...), w dniu 23 grudnia 2011 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę. Zaskarżonymi w niniejszej sprawie decyzjami z dnia 18.01.2012r., 22.02.2012 i 23.03.2012. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach, z uwagi na niespełnienie warunków nabycia tego prawa.

Wnioskodawca nie pozostaje w stosunku pracy (rozwiązanie z dniem 29.02.2012r.), nie jest członkiem OFE.

W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony udowodnił na dzień 1 stycznia 1999 r. staż ubezpieczeniowy wymiarze 28 lat, 10 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Wnioskodawca z zawodu jest spawaczem.

W okresie od 10.10.1969 r. do 31.05.1978 r. wnioskodawca był zatrudniony w Stoczni (...) Sp. z o.o. w T., w okresie tegoż zatrudnienia od 10.10.1969 r. do 25.04.1973r. i od 22.04.1975r. do 31.05.1978r. pracował na różnych stanowiskach. Wnioskodawca początkowo pracował jako ślusarz remontowy, konserwator na malarni. Praca jego polegała na malowaniu sekcji kadłubów okrętowych z zewnątrz i wewnątrz. Malowanie sekcji polegało na zabezpieczeniu sekcji przed korozją, a następnie sekcje były malowane farbami wodoodpornymi.

W okresie od 22.04. 1973r. do 09.04.1975r. odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Po powrocie z wojska został zatrudniony w wydziale kadłubowym na stanowisku montera, pracował w brygadzie. Praca wnioskodawcy polegała na wykonywaniu prac montażowych elementów kadłubowych, w szczególności wnioskodawca ciął blachy palnikiem acetylenowym, a następnie wykonywał ich zszczępienie i spawanie. Praca wykonywana na barkach, pchaczach i innych jednostkach pływających. Kadłuby były montowane na hali lub na pochylni w sekcjach, a następnie sekcje były składane w całość na pochylni. Częściowo jednostki były wyposażone na pochylni a częściowo na wodzie .

Ubezpieczony korzystał z urlopów bezpłatnych od 09.04.1975r. do 22.04.1975r., od 02.05.1977r. do 10.05.1977r.

W okresie od 02.06.1978r do 31.03.1991r. wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni Kółek Rolniczych w T. (przez pierwsze 1,5 roku pracował w Spółdzielni Kółek w S.) na stanowisku spawacza. W spółdzielni było cztery brygady, w każdej było od 2-3 spawaczy. Praca wnioskodawcy polegała na spawaniu tuneli ogrodniczych, wykonywał także spawanie konstrukcji. Uprawnienia spawacza wnioskodawca posiada od 1981r.

F. A. pracował wraz wnioskodawcą w Stoczni (...) (1965r.- 1970r.) na stanowisku montera – wykonywał pracę przy kadłubach okrętowych a także w Spółdzielni Kółek Rolniczych w T. (1981-1991r.) - na stanowisku spawacza. Obecnie przebywa na emeryturze z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

J. C. uczęszczał wraz z wnioskodawcą do szkoły zawodowej - klasa ślusarzy, a następnie pracował wraz wnioskodawcą w Stoczni (...) na stanowisku ślusarza (od lutego 1970r.).

M. L. pracował wraz z wnioskodawcą w Stoczni (...) od 1973r., na stanowisku ślusarza okrętowego, wykonywał także prace spawacza, nie ma książeczki spawacza, prace spawalnicze wykonywał na podstawie zaświadczenia z 1972r. po ukończeniu kursu cięcia gazowego i zszczępienia elektrycznego.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach ubezpieczeniowych pozwanego organu emerytalnego, aktach ubezpieczeniowych F. A., aktach osobowych wnioskodawcy ze Stoczni (...) w T. i ze Spółdzielni Kółek Rolniczych, których prawdziwości i rzetelności nie kwestionowała żadna ze stron postępowania. Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Podstawą ustaleń stanu faktycznego stanowią także zeznania świadków w tym świadka F. A., świadka J. C., świadka M. L., współpracowników wnioskodawcy za sporne okresy, które zasługiwały na wiarę, albowiem były one jasne, spójne, rzetelne i razem z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie tworzyły zwartą i logiczną całość. Sąd ustalając stan faktyczny oparł się także na zeznaniach wnioskodawcy, które ocenił jako spójne, logiczne i zbieżne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym.

Sąd Okręgowy zważył, iż przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia ustalenia prawa ubezpieczonego do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki przeprowadzonego przez Sąd postępowania dowodowego wykazały, że wnioskodawca legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy

w szczególnych warunkach, co sprawia, że stanowisko organu emerytalnego odmawiające wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, nie jest słuszne.

Ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r. zostały uregulowane w treści art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009, Nr 153 poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet,
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa;

Dla uzyskania uprawnień do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wymagane jest osiągnięcie wskazanego w przepisach wykonawczych wieku, a także przepracowanie określonej ilości lat w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa o emeryturach i rentach z FUS, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia, pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia, w dziale XIV (prace różne) pod poz. 12 opisano prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowo wodorowym, a w dziale III (w hutnictwie i przemyśle metalowym) pod poz.90 wskazano prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach.

Dodatkowo wskazać należy, iż zgodnie z przepisem § 2 ust 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Zgodnie jednak z utartą praktyką i orzecznictwem, w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 r., III UZP 6/84 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 r. III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Bezspornym jest, iż ubezpieczony osiągnął 60 rok życia, na dzień 1 stycznia 1999 r. udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, nie pozostaje w stosunku pracy oraz nie jest członkiem OFE.

Przedmiotem sporu pozostawało jedynie ustalenie, czy za zatrudnienie w szczególnych warunkach mogą zostać uznane okresy zatrudnienia wnioskodawcy od 10.10.1969r. do 25.04.1973r., 22.04.1975r. do 31.05.1978r. w Stoczni (...) oraz od 02.06.1978r. do 31.03.1991r. z tytułu zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych.

Pozwany, odmawiając zaliczenia spornego okresów zatrudnienia podnosił, iż wnioskodawca był zatrudniony na różnych stanowiskach montera ślusarza, a nadto, iż błędnie została wskazana podstawa prawna z Rozporządzenia w zakresie pozycji, pkt i ppkt.

Podkreślenia wymaga iż wnioskodawca nie legitymuje się świadectwami wykonywania pracy w szczególnych warunkach, ale w zwykłym świadectwie pracy za okres zatrudnienia w Stoczni (...) wskazano, iż wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych jako monter kadłubów okrętowych oraz powołano podstawę z działu III poz. 90, tj. prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach oraz wskazano podstawę z przepisów resortowych tj. załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 .06.1983r. powołano się na dział III pkt 16 ppkt 8.

W ocenie Sądu I instancji, przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe dotyczące spornego okresu pracy ponad wszelką wątpliwość wykazało, iż wnioskodawca pracował w Stoczni (...) bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach, a pracę tę wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Niewątpliwie okoliczności te zostały potwierdzone dokumentami z akt osobowych za sporny okres zatrudnienia, a także potwierdzone zeznaniami świadków. Świadkowie J. C. i M. L. powołani w sprawie byli współpracownikami wnioskodawcy za sporny okres zatrudnienia, pracowali na tym samym stanowisku, co wnioskodawca, znali specyfikę pracy, zakres obowiązków i charakter wykonywanego zatrudnienia.

Odnosnie drugiego spornego okresu z tytułu zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych Sąd Okręgowy wskazał, iż wynik przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wykazał, iż wnioskodawca wykonywał pracę spawacza. Niewątpliwie okoliczności te zostały potwierdzone dokumentami z akt osobowych za sporny okres zatrudnienia, a także potwierdzone zeznaniami świadka F. A.. Świadek F. A. powołany w sprawie był współpracownikiem wnioskodawcy za sporny okres zatrudnienia, pracował na tym samym stanowisku, co wnioskodawca, znał specyfikę pracy, zakres obowiązków i charakter wykonywanego zatrudnienia.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, Sąd Okręgowy wskazał, iż niewątpliwie charakter pracy świadczonej przez wnioskodawcę, tj. praca spawacza kwalifikuje do pracy w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu, fakt wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Niewątpliwie został on potwierdzony i uszczegółowiony zeznaniami wnioskodawcy oraz świadków, współpracowników ubezpieczonego za sporny okres zatrudnienia – którzy zgodnie zeznali, iż wnioskodawca wykonywał prace na stanowisku spawacza oraz prace bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach.

Biorąc pod uwagę, powyższe w ocenie Sądu I instancji, ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia emerytury w obniżonym wieku, ponieważ w dniu (...)ukończył 60 lat, na dzień 1 stycznia 1999 r. udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze, co najmniej 25 lat, nie jest członkiem OFE oraz nie pozostaje w stosunku pracy. Wynik przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wykazał, iż wnioskodawca legitymuje się 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach w wobec zsumowania wszystkich spornych okresów pracy z ograniczeniem tych okresów na potrzeby niniejszego postępowania do dnia 31.12.1998r.

Uwzględnienie, przedmiotowych spornych okresów pracy, wskazuje, iż staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych jest dłuższy niż wymagany ustawą, a zatem, zgodnie z przepisem § 4 rozporządzenia, oznacza spełnienie tego wymogu do przyznania wnioskodawcy świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym.

Sąd rozstrzygając sprawę orzekł o braku odpowiedzialności pozwanego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sąd Okręgowy uznał, iż organ rentowy na etapie wydawania decyzji prawidłowo nie zaliczył stażu ubezpieczonego w warunkach szczególnych żadnego okresu pracy uznając, tym samym, iż nie spełnia on przesłanek uzyskania prawa do emerytury. W związku z powyższym, Sąd wydając przedmiotowe orzeczenie nie stwierdził odpowiedzialność pozwanego organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, stosownie do treści przepisu art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym, w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” należy rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia istnienia prawa ubezpieczonej do świadczenia.

W orzecznictwie sądowym można odnaleźć wiele przykładów nieprawidłowego działania organu rentowego, za które organ ten „ponosi odpowiedzialność” i - w razie opóźnienia z tego powodu ustalenia prawa do świadczenia lub jego wypłaty - zobligowany jest do wypłaty należnych odsetek. Są to w szczególności wypadki bezpodstawnego pozostawienia bez rozpoznania wniosku strony o przyznanie prawa do świadczenia oraz nieprawidłowe orzeczenie w sprawie niezdolności do pracy do celów rentowych wydane przez Lekarza Orzecznika ZUS lub Komisję Lekarską ZUS (por. wyrok SN z 12 sierpnia 1998 r., sygn. akt II UKN 171/98, OSNAP nr 16/1999, poz. 521).

W niniejszej sprawie organ rentowy wydał decyzję o odmowie przyznaniu ubezpieczonemu prawa do emerytury w warunkach szczególnych. W ocenie Sądu I instancji, wnioskodawca dołożył należytych starań przedkładając wymagane dokumenty konieczne do wydania decyzji przyznającej prawo do dochodzonego świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych, jednakże organ rentowy dysponując dokumentami na etapie wydawania decyzji nie mógł na ich podstawie wydać decyzję przyznającą prawo do emerytury, gdyż dopiero zeznania świadków i samego wnioskodawcy dały podstawę do wydania takiego orzeczenia. Dlatego też organ rentowym nie ponosi odpowiedzialność za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W konkluzji, z wyżej przytoczonych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, oddalił odwołanie od decyzje organu rentowego z 18 stycznia 2012r., uznając, iż wnioskodawca nie spełnia przesłanek do nabycia prawa do emerytury, gdyż pozostawał w stosunku zatrudnienia (pkt I).

Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami zmienił zaskarżone decyzje organu rentowego z dnia 22 lutego 2012r. i 23 marca 2012r. i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 1 marca 2012r., mając na uwadze fakt, iż ubezpieczony w dniu 29 lutego 2012r. rozwiązał stosunek pracy oraz dyspozycję art. 129 w zw. z art. 100 ust. 1 cyt. ustawy emerytalnej, zgodnie z którą świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek (pkt II wyroku).

W pkt III wyroku Sąd Okręgowy orzekł o braku odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji z przyczyn wskazanych wyżej na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wnioskując a contrario.

Apelację od wyroku wywiódł pozwany organ rentowy, zaskarżając wyrok w części, tj. pkt II, zarzucając naruszenie przepisu art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez przyjęcie, iż wnioskodawca spełnił wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury.

Wskazując na powyższe pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w części, tj. pkt II i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części tj. pkt II i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że brak jest podstaw do uznania okresu pracy w Stoczni (...) od 10.10.1969 r. do 25.04.1973 r. jako pracy w szczególnych warunkach, ponieważ w odniesieniu do Stoczni prace zostały wskazane w dziele III poz. 90 zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego, w którym wskazane zostały prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach. Brak jest wskazania w uzasadnieniu, czy praca wnioskodawcy wykonywana była w charakterze wskazanym w zarządzeniu. Ponadto w okresie podjęcia zatrudnienia od 10.10.1969 r. wnioskodawca nie był pełnoletni, zatem nie można przyjąć, że wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W odniesieniu do okresu od 22.04.1975 r. do 31.05.1978 r. (3 lata, 1 miesiąc i 1 dzień

po wyłączeniu urlopów bezpłatnych) ubezpieczony zatrudniony był jako monter kadłubów okrętowych. Wnioskodawca wykonywał prace polegające na wykonywaniu prac montażowych elementów kadłubowych. Praca wykonywana była na barkach, pchaczach i jednostkach pływających. Zdaniem organu rentowego należy zgodzić się, iż wnioskodawca w okresie od 22.04.1975 r. do 31.05.1978 r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych wskazaną w wykazie A dział III poz. 90 pkt. 17 zarządzenia (...), gdzie wskazane zostało

stanowisko montera kadłubów okrętowych.

Odnośnie okresu pracy od 02.06.1978 r. do 31.03.1991 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w T., apelujący podniósł, że z dokumentacji osobowej wynika, iż uprawnienia spawalnicze spawacza uzyskał od 15.10.1981r. W związku z tym brak podstaw do kwestionowania, iż po uzyskaniu uprawnień spawacza, tj. od 15.10.1981 r. do 31.03.1991 r. (9 lat 5 miesięcy i 17 dni) wnioskodawca wykonywał prace wskazane w wykazie A dział XIII poz. 12 pkt 1 i 3.

W odpowiedzi na apelację pozwanego ubezpieczony wniósł o odrzucenie apelacji i utrzymanie w mocy wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku.

Odnośnie okresu pracy w Stoczni (...) w T. od dnia 10.10.1969 do 25.04.1973 r. wskazał, iż prace malarskie wykonywane były po całkowitym scaleniu sekcji kadłuba tzn. zmontowaniu, zespawaniu, wyprostowaniu poszyc burt, nadbudówek, poszycia dna i podstawowych prac monterskich na terenie pochylni. Prace malarskie wykończeniowe wykonywane były po zwodowaniu obiektu przy nadbrzeżu i po moście basenu portowego. Wyjaśnił również, iż mimo niepełnoletności w chwili podjęcia zatrudnienia, w okresie tym pracował w pełnym wymiarze godzin pracy. Stan taki upoważniał go jedynie do odmowy wykonywania prac malarskich wewnętrznych zamkniętych części kadłuba. W brygadzie malarzy pracował do połowy 1972 r. i następnie przeszedł do brygady monterskiej, gdzie pracował, pomijając służbę wojskową, do 31.25.1978 r.

W odniesieniu do pracy w Spółdzielni Kółek Rolniczych w T. w okresie od 02.06.1978 do 31.03.1991 w zakładach w S. i T. wnioskodawca wskazał, że praca wykonywana przez niego była praca wykonywaną w warunkach szczególnych w rozumieniu Rozporządzenia, to znaczy przy wykonywaniu tuneli ogrodniczych (materiały ocynkowane) i konstrukcji stalowych, prac spawalniczych, cięcia gazowego i elektrycznego, monterskich i malarskich, a przy montażu konstrukcji na budowie, polegających na wykonywaniu prac spawalniczych, montażowych i malarskich na wysokościach. Stąd też sam fakt zaniedbań pracodawcy w zakresie obowiązku wystawienia prawidłowego świadectwa pracy (wykazującego

stan faktycznie wykonywanej pracy) nie może w sposób negatywny oddziaływać na jego uprawnienia emerytalne. Praca w obydwu zakładach została poświadczona świadectwem pracy w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze wydanym 15.09.2006 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelację pozwanego organu rentowego, pomimo częściowo trafnych argumentów, należało oddalić.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było, czy wnioskodawca spełnił wskazane w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przesłanki przyznania mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, a konkretnie czy spełnił przesłankę co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Na etapie postępowania apelacyjnego spór stron sprowadzał się przy tym do okresów pracy od 10 października 1969 r. do 25 kwietnia 1973 r. w Stoczni (...) oraz od 2 czerwca 1978 r. do 14 października 1981 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w T.. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w apelacji uznał bowiem wnioskodawcy jako pracę w warunkach szczególnych okresy od 22 kwietnia 1975 r. do 31 maja 1978 r. oraz od 15 października 1981 r. do 31 marca 1991 r.

Wskazać na wstępie należy, iż Sąd Okręgowy zasadniczo prawidłowo przeprowadził postępowanie dowodowe w sprawie, a w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobody oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też większych uchybień w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej. W związku z powyższym, Sąd Apelacyjny, z zastrzeżeniem pewnych zmian, wskazanych w dalszej części uzasadnienia, zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne, nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998r., sygn. I PKN 339/98, opubl. OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Podstawą prawną żądania emerytury w wieku niższym niż wymagany dla mężczyzn wiek 65 lat jest w przypadku wnioskodawcy przepis art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (dalej: ustawa emerytalna), zgodnie z którym ubezpieczonym (mężczyznom) urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej (60 lat - § 4 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej: rozporządzenie), jeżeli w dniu wejścia tej ustawy w życie, tj. w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli: okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym oraz okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 ustawy emerytalnej (co najmniej 25- letni).

Takim ubezpieczonym przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32 ustawy emerytalnej pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego (art. 184 ust. 2 ustawy emerytalnej).

Przepis art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej dotyczy zatem wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy emerytalnej, tj. 1 stycznia 1999 r. już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym, w tym wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli jeszcze wymaganego wieku emerytalnego.

Zgodnie z art. 32 ust. 2 cyt. ustawy dla celów ustalenia uprawnień do emerytury w wieku obniżonym z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których uprawnionym osobom przysługuje prawo do emerytury w wieku obniżonym, ustala się natomiast – jak stanowi ust. 4 art. 32 cyt. ustawy - na podstawie przepisów dotychczasowych,

tj. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Zgodnie z § 4 tego rozporządzenia pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki, tj. osiągnięcie wieku emerytalnego (kobieta – 55 lat, mężczyzna – 60 lat) i okres zatrudnienia (kobieta – 20, mężczyzna – 25 lat), w tym 15 lat wykonywania pracy w szczególnym charakterze. Przesłanki te należy spełnić kumulatywnie. Nie spełnienie jednego ze wskazanych warunków czyni niemożliwym przyznanie emerytury w wieku obniżonym.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2010 r. w sprawie II UK 21/10, publik. Lex nr 619638).

W ocenie Sądu Odwoławczego, organ rentowy bezzasadnie kwestionuje pracę wnioskodawcy w okresie od 10 października 1969 r. do 25 kwietnia 1973 r. w Stoczni (...) jako pracę w szczególnych warunkach. Wnioskodawca wykazał bowiem zarówno liczną dokumentacją (w tym umową o pracę oraz świadectwem pracy) jak i zeznaniami świadków, współpracującymi z nim w tamtym okresie, iż stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę, o której mowa w wykazie A rozporządzenia, w dziale III, pod poz. 90 (Prace wykonywane bezpośrednio przy budowie i remoncie statków na stanowiskach znajdujących się na tych statkach, pochylniach, dokach i przy nabrzeżach). Wbrew twierdzeniom pozwanego, wniosek taki można jednoznacznie wysnuć także z przedstawionego przez Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku opisu obowiązków wykonywanych przez ubezpieczonego.

Niezasadny był także zarzut organu rentowego, że w momencie zatrudnienia M. Z. w Stoczni (...) nie ukończył on jeszcze 18 lat, a zatem nie mógł wykonywać pracy stale i w pełnym wymiarze. Jak bowiem wskazał ubezpieczony, stan niepełnoletności upoważniał go jedynie do odmowy wykonywania prac malarskich wewnętrznych zamkniętych części kadłuba, natomiast w pozostałym zakresie wykonywał on swoje obowiązki taki jak pozostali pracownicy. Nadto zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy, okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy są okresami zatrudnienia. Poza tym, zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1971 r. (III PZP 13/71, LexPolonica nr 317326), młodocianym zatrudnionym w celu nauki zawodu przysługują świadczenia na tych samych zasadach, które obowiązują w stosunku do pracowników danego zakładu pracy w myśl bowiem art. 10 powołanej ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. okresy nauki zawodu, przyuczenia do zawodu oraz wstępnego stażu są okresami zatrudnienia.

Na marginesie, choć brak było sporu między stronami w tej kwestii, Sąd Apelacyjny wskazuje również, iż brak było podstaw do wyłączenia z okresu stażu pracy w warunkach szczególnych okresu przerwy w pracy związanej ze służbą wojskową. Zgodnie bowiem z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, okres zasadniczej służby wojskowej odbytej w czasie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze zalicza się do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym, jeżeli pracownik w ustawowym terminie zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2006 r., II UK 5/06, Lex nr 244005; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2010 r., II UK 219/09, Lex nr 590248; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2012 r., I UK 399/11, Lex nr 1211140). Przytoczyć w tym miejscu trzeba pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 2010 r. (I UK 333/09, niepublikowanym), że dla kwalifikacji okresu zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, należy stosować regulacje prawne obowiązujące w okresie odbywania tej służby. Zgodnie zatem z dyspozycją § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, odpowiedni termin dla wnioskodawcy do zgłoszenia swojego powrotu do zatrudnienia wynosił 30 dni od daty zwolnienia ze służby wojskowej.

Skoro więc ubezpieczony w terminie tym powrócił do pracy w Stoczni (...), okres odbywania służby wojskowej należało mu zaliczyć do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Apelacyjny podziela natomiast argumenty pozwanego dotyczące niemożności zaliczenia ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 2 czerwca 1978 r. do 14 października 1981 r. w Spółdzielni Kółek Rolniczych w T.. Pomimo bowiem, iż w większości dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy (w tym m.in. świadectwa pracy) wskazano, iż w całym okresie zatrudnienia ubezpieczony pracował na stanowisku spawacza, to jednak skoro, jak wynika jego książki spawacza, uprawnienia spawacza uzyskał on dopiero od dnia 15 października 1981 r., to niemożliwym jest, aby wcześniej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał zatrudnienie na stanowisku, o którym mowa w wykazie A rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w dziale XIV (prace różne) pod poz. 12 (Prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorem).

Pomimo jednak niemożności zaliczenia wnioskodawcy powyższego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych, okresy niesporne razem z zaliczonymi z niniejszym postępowaniem okresami spornymi dają ubezpieczonemu łączny staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 15 lat 11 miesięcy i 15 dni. Sąd Okręgowy prawidłowo zatem ustalił, iż wnioskodawca M. Z. spełnił przesłankę co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych przed dniem 1 stycznia 1999 r.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego.

SSA Barbara Mazur SSA Bożena Grubba SSA Michał Bober